

NASJONALISMETEORI

Undervisningsnotat av Morten Nordhagen Ottosen, september 2006.

VIKTIG!

Dette er bare notater til bruk i undervisningsøyemed for HIS2351/Gr. 1. Notatene er ikke ment som vitenskapelig referanseverk, og skal derfor heller ikke brukes som dette! Med andre ord: bruk pensum i kvalifiserings- og eksamensoppgaven!

-MNO

TEORIEN

- **Ikke la denne bli et mål i seg selv. GLEM IKKE EMPIRIEN** (jf. Hutchinson s. 37)
- **Det er ikke deres mål å finne en altomfattende teori.**

Historiefaget:

Ideografisk vitenskap vs Nomotetisk vitenskap. **Bør vi etterstrebe lovmessigheter i historiefaget? Er det mulig?**

Historie som nomotetisk vitenskap?

- 1) Se opp for politisk innflytelsesrike menn med bart, spesielt hvis de har erobringsambisjoner.
- 2) Ikke vær alliert med Italia ved et krigsutbrudd! De bytter side underveis.
- 3) Ikke angrip Russland om vinteren.
- 4) Hvis du skal forsvare deg mot angrep gjennom Belgia: sørg for å forsvare grensen mot Belgia.

Moralen: tenk på teoripensum som et redskap og et verktøy. Når dere leser om nasjonalismeutviklingen i Frankrike eller Tyskland: hvordan kan dette analyseres i forhold til politisk og kulturell nasjonalisme? Hvordan står det til debatten mellom modernister og etnisister?

HVA ER NASJONALISME?

- Uttrykk for vilje?
- Politisk prinsipp? Strømninger når et prinsipp er brutt eller tilfredsstilt (Gellner). Teori om politisk legitimitet.
- Brudd på politisk prinsipp: minoritetsstyre, territoriale strider, osv.
- Tilfredsstillelse: konsolidering, befrielse, seier, osv.
- **Trenger nasjonalisme å være politisk?** Har vi eksempler på ikke-politisk nasjonalisme?

STATSBORGERLIG (POLITISK) NASJONALISME

- Frivillig tilslutning til staten i bytte mot politiske rettigheter
- Gjerne tilslutning i bytte mot politisk likhet
- Etnisitet, språk, kultur mindre viktig
- Eksempler? (Frankrike etter revolusjonen, USA, Storbritannia, Italia?)
- Kan man bryte løs hvis man har tilsluttet seg nasjonen?

KULTURELL NASJONALISME

- Vekt på kulturelle aspekter: etnisitet, språk, kulturell praksis, ritualer, historie, myter osv.
- Det er nesten gitt ved fødselen om man er en del av nasjonen?
- Forholdet til politisk nasjonalisme?
- Eksempler? (Irland, Wales, Skottland, Tyskland?)

De to typene er ikke gjensidig utelukkende!

MODERNISTER OG ETNISISTER

(Heller ikke disse kategoriene er gjensidig utelukkende)

- Les **Hutchinson som oversiktsverk**, jf. Hobsbawm/Gellner/Anderson vs Smith
- Hutchinson gir god oversikt over hovedlinjene; **bruk Hutchinson som knagg for de andre.**

MODERNISTER

- Nasjonen – og nasjonalismen – **er en moderne konstruksjon**
- **Gellner: Industrialisernigen**
- **Hobsbawm: Kapitalismen**
- **Anderson: Trykkerikapitalismen: imagined communities**

ETNISISTER

- Nasjonen har bånd tilbake i førmoderne tid
- **Vekt på etnisitet:** Etnisk tilhørighet, SPRÅK, territorier.
- Primordialister: nasjonen i gradvis selvrealisering
- **Selvfølgelig et skille mellom det moderne og det førmoderne, men bare gradforskjell mellom periodene.**

HUTCHINSONS FEM PUNKTER OM MODERNISTENE

- Fra religiøst kollektivistisk verdenssyn gjennom **opplysningstiden** til **rasjonalistisk verdensoppfatning: individidet med trang og kapasitet til selvstyre**: ga den statsborgerlige nasjonalismen
- Moderne nasjoner er mer konsoliderte: **byråkrati, markeder, større enheter**
- Oppfatning av at **politiske og etniske enheter må sammenfalle**: språk, utdanning, osv: **nasjonal likhetstanke**. Fra 1800/1900-tallet: **etniske minoriteter sett på som trussel mot nasjonal homogenitet** (tidligere uvesentlig).
- Print capitalism: **nasjonen er forestilt**. Litteratur og vitenskap på distinkt morsmål har gitt nasjonen; **trykkekunsten, alfabetisme har skapt morsmål, kommunikasjonsmuligheter, høykultur**. Tidligere små lokale kulturer med analfabetisme og kulturell heterogenitet.
- **Nasjoner er industrielle samfunn** med territoriell økonomisk integrasjon. **Middelklassen sprang frem: bærere av det nasjonale prinsipp**. MIDDELKLASSEN FIKK MED DE APATISKE MASSER I EN SLAGS POLITISK ORDEN. Tidligere en **skarpere deling mellom elite og folk hvor bare eliten hadde noen grad av nasjonal bevissthet**.

GELLNER: NASJONEN ER FUNNET OPP I MODERNE TID!

ETNISISTER

- Nasjonen har **vokst frem over tid. Lange linjer: la longue duree.**
- Myter, symboler, kulturell praksis **utvikler seg langsomt over tid. Nasjon er etno-kulturelt samfunn som deler myter om opprinnelse, historie, helter, livsmåte, identitet og hensikt.**
- Etniske strømninger og etniske samfunn - **ethnie** – har røtter fra førmoderne tid. (Smith).
- **Ethnie: hadde ikke nødvendigvis politisk bevissthet før.**
Lokale/regional økonomi, identitet, lovverk osv. Eliten separert fra resten. **Vedkjenner seg middelklassens innflytelse i moderne tid, men bare gradsforskjeller.**
- **Etniske identiteter holder seg over tid, gjennom krig og krise.**
- **LATERAL OG ARISTOKRATISK ETHNIE.** Lateral ethnie: Ethnie i interaksjon med statsmodernisering, økonomisk revolusjon, kulturell transformasjon – ga nye politiske samfunn.
ARISTOKRATISK ETHNIE: Større sosiale institusjoner har formet nasjonen.

SMITH: OVENFRA OG NEDENFRA: Elite/aristokratisk ethnief og Demotisk ethnief: Frankrike vs Irland. Ovenfra statsborgerlig men tydde senere til det kulturelle (Frankrike, Norge).

STRIDSPUNKTER MODERNISTER OG ETNISISTER

- Hvor stor grad av overlapping etniske samfunn og moderne nasjoner?
- Hva er det moderne? Hva er førmoderne? Hva er transformasjon?
- I hvilken grad er nasjoner rene konstruksjoner eller bare rekonstruksjoner av tidligere etniske strømninger?